

Πλάνο τοκετού και η ευθύνη της Μαίας

Παρασκευή Χάδλα, Μαία, MSc, Royal Free Hospital, London.

(Εισήγηση στο "5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχοπροφυλακτικής", που πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς στις 8, 9 & 10 Οκτωβρίου 2004).

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

**«Οι γυναίκες θα αλλάξουν
τη φύση της δύναμης,
όχι η δύναμη τη φύση των γυναικών!»**

Γυναίκα – Ζευγάρι,
Φύση – Φυσιολογικό,
Δύναμη – Εξουσία:
έννοιες αλληλένδετες στη ζωή και στη
Μαιευτική.

Διεθνώς έχει καταγραφεί και σε κάποιες περιπτώσεις πρακτικά αποδειχθεί, πως η μαία είναι αρμόδια για τη φυσιολογική εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη λοχεία. Άραγε, για τον καθένα από εμάς το "φυσιολογικό" έχει το ίδιο νόημα; Αυτό για το οποίο γινόμαστε μάρτυρες καθημερινά στην Ελλάδα, αυτό είναι "φυσιολογικός" τοκετός; Ας δούμε στο λεξικό τι ορίζει η ελληνική γλώσσα ως "φυσιολογικό".

«Φυσιολογικό: αυτό που υπάρχει ή γίνεται σύμφωνα με τη φύση» (Μπαμπινιώτης, 1998).

Αλήθεια, τότε η φύση μας παραδειγματίσε να καθηλώνουμε την επίτοκο σ' ένα κρεβάτι, να την εγκλωβίζουμε σε καλώδια και συσκευές παρεντερικής έγχυσης, να της απαγορεύουμε τη λήψη τροφής, να την απομονώνουμε από οικεία πρόσωπα και να κρατάμε το νεογέννητο μακριά της, ακόμα και στα πρώτα λεπτά της γέννησης; Συνεπώς, αυτό που βιώνουμε στις

ελληνικές αίθουσες τοκετών, είναι κοιλικοί μάλλον παρά φυσιολογικοί εξ ορισμού τοκετοί.

Στο ίδιο λεξικό βρίσκεται και μια άλλη ερμηνεία του "φυσιολογικού":

«Φυσιολογικό: αυτό που δεν προκαλεί έκπληξη, δεν ξεφεύγει από το αναμενόμενο» (Μπαμπινιώτης, 1998).

Μήπως αυτό είναι η αφορμή της ελληνικής σύγχυσης; Η διαιώνιση αυτού του τοκετού, που μαρτυρήσαμε ως φοιτήτριες-φοιτητές της Μαιευτικής, που εξακολουθούμε να μαρτυρούμε ως μαίες-μαιευτές και τον οποίο έχουμε συνηθίσει, δεν μας εκπλήσσει, δεν ξεφεύγει από το αναμενόμενο, αλλά μας εντυπώνει μια άλλη διάσταση του τοκετού ως φυσιολογικού. Με βάση τη δεύτερη ερμηνεία του "φυσιολογικού", η καισαρική τομή στις μέρες μας, με τη συχνότητα που εμφανίζεται, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως "φυσιολογικός-κοιλιακός" τοκετός!

Ποιές από τις δύο αυτές ερμηνείες του "φυσιολογικού" ασπάζονται τα ζευγάρια και υιοθετούν για τον τοκετό τους; Μήπως αυτή που η μαία ή ο μαιευτήρας τους έχουν προωθήσει;

Θα σας αναφέρω την παρατήρηση μιας γυναίκας από τα μαθήματα τοκετού που έκανα στο Λονδίνο, στο "Royal Free Hospital": *«Κάποιες φορές νομίζω πως η μαία μου διαφωνεί με το γιατρό, σαν να μάχο-*

νται για την εξουσία στην εγκυμοσύνη και στον τοκετό μου».

Προσαρμόζοντας αυτή την παρατήρηση στα σύγχρονα ελληνικά δρώμενα, ο μαιευτήρας διαφυλάσσει την εξουσία που του έχει δοθεί επί της περιγεννητικής περιόδου και η μαία άλλοτε επαναπαύεται και άλλοτε αντιδρά ποικιλοτρόπως στα τεκταινόμενα.

Μα με την Ελληνίδα γυναίκα, το ζευγάρι, τι γίνεται; "Παραδομένοι" συνειδητά η μη στα γεγονότα, πληρώνουν... για να μεταθέσουν τις αποφάσεις σε ένα τρίτο πρόσωπο που θα αποφασίσει για τη ζωή τους και τη ζωή του παιδιού τους, χωρίς να έχουν συνειδητοποιήσει πως αυτοί θα ζουν με τις επιπτώσεις πράξεων για τις οποίες αποφάσισαν άλλοι.

Επειδή η απάντηση είναι κλασική πλέον –διεθνής θα τολμούσα να πω– ότι ο μαιευτήρας ή η μαία ξέρουν καλύτερα και περισσότερο από το ζευγάρι, εφευρέθηκε ένας άλλος τρόπος επικοινωνίας, μετάδοσης γνώσεων και εξουσίας, "ΤΟ ΠΛΑΝΟ ΤΟΚΕΤΟΥ".

Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τι είναι αυτό το "ΠΛΑΝΟ ΤΟΚΕΤΟΥ", σας παραθέτω ένα παράδειγμα. Κάποιος φίλος σάς μίλησε για ένα ωραιότατο μαγαζί και αποφασίσατε να το επισκεφθείτε. Παραγγείλατε έναν καφέ και σας τον σερβίρουν έχοντας προσθέσει γάλα και ζάχαρη. Διαμαρτύρεστε διότι δεν πίνετε έτσι τον καφέ σας, αλλά το γκαρσόνι σάς απαντά πως εκεί έτσι συνηθίζουν να τον σερβίρουν. Αν θέλατε κάτι συγκεκριμένο, γιατί δεν το είπατε;

Στο παραπάνω παράδειγμα παρομοιάστε τον καφέ με τον τοκετό, το μαγαζί με το Μαιευτήριο και το γκαρσόνι με το μαιευτήρα και τη μαία. Αν έχετε άποψη για κάτι τόσο ασήμαντο, όπως ο καφές, δεν θα έχετε άποψη για τον τοκετό σας; Θέλετε κάτι συγκεκριμένο στον τοκετό; Για-

τί δεν τους το λέτε; Και επειδή «*scripta manent, verba volent*», δηλαδή τα γραπτά μένουν, τα λόγια χάνονται, γιατί δεν τους το γράφετε;

ΟΡΙΣΜΟΣ

Το πλάνο τοκετού είναι η καταγραφή των γεγονότων, που το ζευγάρι θα ήθελε να συμβούν με βάση τις ανάγκες και τις επιθυμίες του κατά τη διάρκεια του τοκετού και μετά απ' αυτόν.

Το πλάνο τοκετού θα πρέπει να συζητηθεί με τη μαία και το μαιευτήρα για τυχόν διευκρινίσεις ή διαφωνίες. Έτσι, το ζευγάρι θα έχει μια ιδέα για το αν θα γίνουν οι επιθυμίες του σεβαστές ή το πώς θα μπορέσει η μαία και ο μαιευτήρας να λειτουργήσουν, ώστε οι επιθυμίες αυτές να πραγματοποιηθούν.

ΣΤΟΧΟΣ

Ο στόχος του πλάνου τοκετού δεν είναι να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για να φοβίσει ή να εκβιάσει τη μαία ή το μαιευτήρα, ούτε να μπερδέψει το ζευγάρι. Από τη μια πλευρά δίνει τη δυνατότητα στη μαία και το μαιευτήρα να κατανοήσουν τι πραγματικά ζητά το ζευγάρι, και από την άλλη βάζει το ζευγάρι να σκεφτεί πιο σοβαρά και να προβληματιστεί για τον τρόπο με τον οποίο θα επιλέξει να βιώσει την έναρξη της γονεϊκότητας. Επιπλέον, αποτελεί σημείο αναφοράς για επικοινωνία και διάλογο σχετικά με την εκάστοτε κατάσταση της εγκύου.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ

- Ενεργή συμμετοχή του ζευγαριού.
- Αύξηση της ικανοποίησης του ζευγαριού.
- Συνειδητοποίηση του ρόλου τους, των αναγκών και συναισθημάτων τους.

- Εξερεύνηση από το ζευγάρι για τις επιλογές και τις δυνατότητές του.
- Καλύτερη επικοινωνία και συνεργασία της μαίας και του μαιευτήρα με το ζευγάρι.
- Δυναμική εξέλιξης και τροποποίησης του πλάνου.
- Συντελεί εν μέρει στη βελτίωση της ενημέρωσης της μαίας και του μαιευτήρα.
- Συντελεί στην παροχή εξατομικευμένης και ποιοτικής φροντίδας.
- Μειώνει τις μηνύσεις κατά επαγγελματιών υγείας και νοσοκομειακών ιδρυμάτων.
- Συνειδητοποίηση από το ζευγάρι του τι είναι ιατρικώς απαραίτητο να γίνει και τι γίνεται για χάρη της άνεσης ή διευκόλυνσης.

«ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ» ΤΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ

- Απαιτεί χρόνο από το ζευγάρι να το συντάξει και από τη μαία και το μαιευτήρα

να το διαβάσουν.

- Κάποιοι μαιευτήρες και μαίες μπορεί να το θεωρήσουν ως έλεγχο του κύρους και των πράξεων τους.
- Απαιτεί έγκυρη και διαρκή ενημέρωση με διεθνείς αναφορές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Το πλάνο τοκετού είναι ένας τρόπος ενημέρωσης των επαγγελματιών υγείας που ενέχονται στη φροντίδα του τοκετού, όσον αφορά τις επιθυμίες της εγκύου και του συντρόφου της. Συνεπώς, το πλάνο τοκετού περιλαμβάνει:

- Τα θέματα που η επίτοκος θεωρεί σημαντικά.
- Τις προτεραιότητες που η ίδια θέτει.
- Τη φροντίδα που επιθυμεί να έχει.

Το πλάνο τοκετού μπορεί να είναι ένα ελεύθερο κείμενο ή να ακολουθεί μια προσχεδιασμένη φόρμα, όπως στο παρακάτω παράδειγμα.

Παρευρισκόμενα πρόσωπα	Σύζυγος – Σύντροφος Μητέρα – Πατέρας Αδέρφια Παιδιά Φίλη – Φίλος
Ατμόσφαιρα δωματίου	Μουσική Φωτισμός Αρώματα Χρώματα Μπάλες Μαξιλάρες
Θέσεις για το πρώτο, δεύτερο ή τρίτο στάδιο τοκετού	Όρθια Καθιστή Γονατιστή Στο πλάι Στα τέσσερα

Μέθοδοι ανακούφισης από τον πόνο	Κίνηση Νερό (ντους ή μπανιέρα) Πεθιδίνη Επισκληρίδιος αναισθησία Εναλλακτικές μέθοδοι T.E.N.S.
Τρίτα πρόσωπα στο χώρο ως παρατηρητές ή μαθητευόμενοι	Φοιτητές Ερευνητές Άλλες μαίες ή γιατροί
Διατροφή	Ιδιαίτερες διατροφικές συνήθειες λόγω θρησκείας
Ρήξη θυλακίου	Τεχνητή Αυτόματη
Κολπικές εξετάσεις	Μαία ή μαιευτήρας Συχνότητα
Πρόσωπο που θα κόψει τον ομφάλιο λώρο	Μαία Μαιευτήρας Σύντροφος στον τοκετό
Παρακολούθηση μητρικής και εμβρυϊκής δραστηριότητας	Καρδιοτοκογράφημα (συνεχές ή διακεκομμένο) Sonicaid Pinard
Τρίτο στάδιο τοκετού	Φυσιολογικό Χρήση ωκυτοκίνης – εργομετρίνης
Περίνεο	Περινεοτομία Ρήξη Συρραφή
Πρόκληση τοκετού	Μέθοδοι Χρονική διάρκεια Κίνδυνοι Ενδείξεις
Παράταση τοκετού	Αναμενόμενη πρόοδος διαστολής ανά/η Χρήση τεχνητής ρήξης θυλακίου Χρήση ωκυτοκίνης

Νεογέννητο	Χρήση ρινοστοματικής αναρρόφησης Αμέσως στην αγκαλιά της μητέρας Μπάνιο
Κολπικός τοκετός με εμβρυολκό	Αναρροφητικός Μεταλλικοί κολποδιαστολείς
Καισαρική τομή	Με επισκληρίδιο αναισθησία Με γενική νάρκωση
Διατροφή νεογέννητου	Μητρικός θηλασμός Μπουκάλι (τεχνητό γάλα ή μητρικό)
Rooming-in	Ναι Όχι
Βιταμίνη Κ (κονάκιο)	Χορήγηση ή μη Ως ενέσιμη Ως πόσιμη
Θρησκευτικά έθιμα	

Τέλος, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε στα ζευγάρια ότι:

- Δεν υπάρχει σωστός ή λάθος τρόπος για να συμπληρωθεί το πλάνο τοκετού.
- Αλλαγή στο πλάνο τοκετού μπορεί να γίνει όποια στιγμή το επιθυμούν.
- Χωρίς ενδοιασμούς να ζητούν αυτό που θέλουν και να ρωτούν για τυχόν απορίες ή διευκρινίσεις.
- Αν υπάρξουν επιπλοκές ή διαφοροποιήσεις στην πορεία του τοκετού, θα πρέπει να γίνουν κατανοητές από το ζευγάρι, ούτως ώστε να τροποποιήσουν το πλάνο τους.

ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΜΑΙΑΣ

Η μαία έχει διπλή υποχρέωση και ευθύνη όσον αφορά το πλάνο τοκετού:

α) Να προσεγγίσει το ζευγάρι και να το ενημερώσει αντικειμενικά με βάση διεθνή στοιχεία, τα οποία προκύπτουν από έγκυ-

ρες έρευνες για τις επιλογές που υπάρχουν.

β) Να δημιουργήσει ευκαιρίες και να δώσει τη δυνατότητα στις όποιες επιλογές να γίνουν πραγματικότητα.

Ας μην ξεχνάμε πως η προσφορά κρίνεται από τη ζήτηση και η ζήτηση από την ανάγκη. Η μαία οφείλει να αφυπνίσει τη γυναίκα – το ζευγάρι και να τους βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν τι ανάγκες έχουν, ούτως ώστε να ζητήσουν και να τους προσφερθεί ό,τι αποφασίσουν.

Όλοι θα συμφωνήσουμε πως η γνώση είναι δύναμη, μα και το χρήμα είναι δύναμη. Αν τα ζευγάρια καταφέρουν να συνδυάσουν αυτά τα δύο, η εξουσία είναι στα χέρια τους και εκείνοι θα ορίζουν την έκβαση του τοκετού τους.

«Οι γυναίκες θα αλλάξουν τη φύση της δύναμης, όχι η δύναμη τη φύση των γυναικών!»